

ประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบ ภาษาวิชาการ ภาษาการเมือง ภาษากฎหมาย และภาษาสื่อ*

สุธาสินี ปิยพสุนทร**

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบภาษาวิชาการ ซึ่งรวบรวมจากบทความวิชาการทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทำเนียบภาษาการเมืองรวบรวมจากบางส่วนของถ้อยแถลงของนักการเมืองทั้งฝ่ายค้านและรัฐบาล ทำเนียบภาษากฎหมายรวบรวมจากบางส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับการเช่าที่ดินในประมวลกฎหมายที่ดินและพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน และทำเนียบภาษาสื่อรวบรวมจากภาษาโฆษณาที่ปรากฏในสื่ออินเทอร์เน็ตและนิตยสาร ผู้หญิง ความยาวทำเนียบภาษาละ ๒,๐๐๐ คำ พบลักษณะประโยครวมและประโยคซ้อนมีตัวบ่งชี้และคำเชื่อมปรากฏอยู่ดังนี้ ประโยครวมพบสันธานทั้ง และ แต่ หรือ ส่วนอนุประโยคเติมเต็ม พบตัวบ่งชี้คือ ที่ ว่า ที่ว่า คุณานุประโยคพบมีตัวบ่งชี้ทั้ง ที่ ซึ่ง และ อัน วิเศษณานุประโยคบ่งบอกกาล นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเวลา เมื่อ พอ ก่อน หลัง วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเหตุ นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเหตุ เพราะ เนื่องจาก วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเป้าหมาย นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเป้าหมาย เพื่อ วิเศษณานุประโยคบ่งบอกผล นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกผล จน จนกระทั่ง วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเงื่อนไข นำหน้าด้วยบุพบทระบุเงื่อนไข ถ้า หาก วิเศษณานุ

* เป็นส่วนหนึ่งของโครงการภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์วัจนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทยทุนส่งเสริมกลุ่มวิจัย (เมธีวิจัยอาวุโส) ซึ่งมี ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ เป็นหัวหน้าโครงการ

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประโยคบ่งบอกความขัดแย้ง นำหน้าด้วยบุพบทระบุความขัดแย้ง แม้ แม้ว่า ในเชิงปริมาณพบลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละทำเนียบภาษา กล่าวคือ ส่วนใหญ่มีสัดส่วนของประโยครวมและประโยคซ้อนมากถึงร้อยละ ๘๖-๙๑ แต่ภาษาโฆษณามีความแตกต่างไป คือ มีประโยครวมและประโยคซ้อนน้อยเพียงร้อยละ ๖๗ นอกจากนี้พบว่าแต่ละทำเนียบภาษามีสัดส่วนของวิเศษณานุประโยคสูงสุด แต่ภาษาราชการกลับต่างออกไปพบจำนวนอนุพากย์ที่เกิดในประโยครวม วิเศษณานุประโยค และคุณานุประโยคในสัดส่วนที่พอ ๆ กัน อย่างไรก็ตามทุกทำเนียบภาษาพบการใช้คำเชื่อมในจำนวนมากกว่าแบบไม่มีคำเชื่อม ลักษณะทางภาษาดังกล่าวสะท้อนว่าทำเนียบภาษาทั้งสี่มีความแจ่มชัดในการเชื่อมโยงทางวากยสัมพันธ์

Compound and Complex Sentences in Thai Academic, Political, Legal and Media Registers

Suthasinee Piyapasuntra

Abstract

This study analyzes compound and complex sentences in Thai academic, political, legal, and media registers. Data for the academic register were collected from articles in medical and public health journals. Those for political register were gathered from statements of politicians from both opposition and government parties. Data for the legal register were taken from laws concerning land use and amendments to the Land Act. The data for the media register were gathered from advertisements on the internet and women's magazines. The length of each set of data is 2,000 words. The results show that conjunctions are markers of compound sentences and complex sentences; for example, /lɛʔ /tɛɛ/ /ruu/ are used in compound sentences. Complement clauses are marked by /thii/ /waʔ/. Relative clauses are marked by /thii/ /sûn/ /ʔan/ whereas time adverbial clauses are marked by prepositions indicating time, such as /muʔ/ /phɔɔ/ /kɔ̀n/ /lǎn/. Causal adverbial clauses are marked by /phrɔʔ/, /nuʔn caàk/. Goal adverbial clauses are preceded by /phuʔ/. Result adverbial clauses are preceded by /con/, /con kra thǎn/. Conditional adverbial clauses are preceded by /thaʔ/, /haàk/. Contradiction adverbial clauses are marked by a /mɛ́/, /mɛ́ waʔ/. Quantitative analysis shows that the proportion of compound and complex sentences found in most texts is around 86-91 percent, except the media register, in which compound and complex sentences can account for 67 percent.

There are high proportions of adverbial clauses in almost all registers except academic where relative clauses are equally used. Moreover, conjunction and complex sentence markers are highly used in all registers. It shows us that syntactic connectivity is explicit.

๑. บทนำ

ภาษาวិชาการ ภาษาการเมือง ภาษากฎหมาย และภาษาสื่อเป็นทำเนียบภาษาที่งานวิจัยนี้ต้องการพิสูจน์ว่ามีคุณลักษณะแตกต่างกัน และคุณลักษณะสะท้อนได้จากลักษณะทางภาษา ประโยครวมและประโยคซ้อนเป็นลักษณะทางภาษาที่เลือกศึกษาในงานวิจัยนี้ เนื่องจากมีความแจ่มชัดในเรื่องการใช้คำเชื่อมโยงหน่วยทางวากยสัมพันธ์เข้าด้วยกัน นับเป็นกลไกทางภาษาที่น่าสนใจที่จะสะท้อนคุณลักษณะของทำเนียบภาษาเหล่านี้ได้

๒. แนวคิดสำคัญ

การจะทำความเข้าใจกับประโยครวมและประโยคซ้อนจะต้องเข้าใจแก่นในทัศน์ของคำว่าประโยค ประโยคเดียว ประโยคซับซ้อน และอนุพากย์ ด้วยมโนทัศน์เหล่านี้เป็นหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่มีความเกี่ยวข้องกันดังนี้

๒.๑ ประโยค

เป็นที่รู้กันในหมู่นักภาษาศาสตร์ว่าประโยคจะต้องเป็นหน่วยที่แสดงความคิดอย่างสมบูรณ์หนึ่งความคิด ในทางโครงสร้างประโยคจะต้องเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าคำหรือวลี แต่เล็กกว่าสัมผัสสาร มีส่วนประกอบเป็นวลีและต้องมีภาคแสดงเสมอ (Matthews, 1981, p.26; Halliday, 1980, pp.3-5; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๔๔, น.๔๕-๔๗ อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๒๖) โดยที่ภาคแสดงอาจเป็นคำกริยาหรือไม่ก็ได้ หากเป็นประโยคไวยากรณ์จะมีส่วนอื่นทำหน้าที่เป็นภาคแสดงแทน เช่น วันนี้วันเสาร์ “วันเสาร์” คือนามวลีที่ไม่ใช่ประธาน แต่เป็นภาคแสดง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๒๖) เป็นที่น่าน

สนใจว่าเมื่อประโยคปรากฏเรียงต่อกันในสัมพันธสาร ประโยคจะมีการเชื่อมโยงกันอย่างไร

๒.๒ การเชื่อมโยงประโยคเข้าด้วยกันในสัมพันธสาร

การเชื่อมโยงประโยคเข้าด้วยกันในสัมพันธสาร คือ การที่ประโยคที่มาเรียงร้อยต่อกัน ถูกเชื่อมเข้าด้วยกันด้วยความหมายและแสดงออกในเชิงวากยสัมพันธ์หรือไม่ก็ได้ หากแสดงออกด้านวากยสัมพันธ์ ก็จะปรากฏคำเชื่อม หรือตัวบ่งชี้อนุประโยครูปต่าง ๆ หากเชื่อมโยงในเชิงความหมายก็อาจเป็นการเรียงลำดับตามเหตุการณ์ เช่น การเกิดเหตุการณ์ก่อนหลัง หรือการเรียงเหตุการณ์เหตุก่อนเหตุการณ์ผล เป็นต้น

เนื่องจากประโยคได้ถูกมองว่าบรรจุเอาสิ่งที่เป็น “เหตุการณ์” เข้าไว้ในสัมพันธสารหนึ่ง ๆ นั้นประกอบไปด้วยการกล่าวถึงเหตุการณ์หรือสถานการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ซึ่งเชื่อมโยงกันอยู่ และการเชื่อมโยงนั้นก็มักแสดงออกมาในรูปภาษาได้ทางใดทางหนึ่ง มีนักภาษาศาสตร์จำนวนหนึ่งที่กล่าวถึงการเชื่อมโยงนี้อย่างน่าสนใจ และผู้วิจัยขอนำมากล่าวถึงดังนี้

Givon (1990) ให้แนวคิดว่ายิ่งเหตุการณ์มีความเชื่อมโยงผสานกันทั้งทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์มากเท่าใด ภาษาก็จะแสดงความผสานกันทางไวยากรณ์มากขึ้นเท่านั้น และการผสานกันทางไวยากรณ์ที่กล่าวถึงนี้ก็เทียบได้กับกลไกทางภาษาที่ใช้เชื่อมโยงหน่วยทางวากยสัมพันธ์เข้าด้วยกันนั่นเอง

ในประเด็นเดียวกันนี้ Diessel (2004) ก็มองว่ามนุษย์มีวิธีแสดงความเชื่อมโยงสถานการณ์ก็จะอาศัยกลไกทางภาษา เช่น การผันรูปกริยา การลำดับประโยค การใช้คำเชื่อม ฯลฯ (Diessel, 2004; Tomasello, 2003) ทำให้ประโยคสามัญกลายเป็นประโยคที่ซับซ้อนขึ้น

การที่ประโยคมาเรียงต่อกันในทำเนียบภาษาที่ศึกษานั้น มีทั้งที่ปรากฏคำเชื่อมและไม่ปรากฏคำเชื่อม กรณีไม่ปรากฏคำเชื่อมจะเรียกว่าประโยคเดี่ยว หรือประโยคกริยาเรียง ส่วนที่ปรากฏคำเชื่อมจะเรียกว่าประโยครวมและประโยคซ้อน ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ประโยคเดียว

ในทำเนียบภาษาที่ศึกษาอาจปรากฏประโยคเดียวเป็นลำดับประโยคต่อเนื่องกันไป ผู้รับสารก็สามารถเดาความเชื่อมโยงเหล่านั้นได้เอง ประโยคเดียว (Simple Sentence) เป็นประโยคที่มีกริยาตัวเดียว เช่น

(๑) แม่ไปตลาด (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๒๗)

หากปรากฏเรียงกัน เช่น

(๒) แม่ไปตลาด น้องตามแม่ไป สองคนซื้อของกลับบ้านมากมาย

ผู้รับสารสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของประโยคเหล่านี้ได้โดยอาศัยบริบทและความรู้แวดลอมต่าง ๆ อย่างประโยค (๒) ผู้รับสารก็ย่อมเข้าใจว่าเหตุการณ์ทั้งสามเกิดขึ้นโดยเชื่อมโยงกันตามเวลา โดยลำดับของประโยคเดียวที่เรียงกันอยู่นั้นเอง

๒.๒.๒ ประโยคกริยาเรียง

ข้อความที่มีกริยาหลายตัวเรียงกันอยู่โดยไม่ปรากฏคำเชื่อมอาจมีความคลุมเครือกับประโยคอีกชนิดหนึ่ง คือ ประโยคกริยาเรียง

ประโยคกริยาเรียง คือ ประโยคที่มีกริยาหลายตัวเรียงกัน ปรากฏโดยไม่มีความเชื่อม มีความหมายรวมกันเป็นหนึ่งเหตุการณ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๒๘) เช่น

(๓) เขาวิ่งขึ้นไปหาเธอบนสะพาน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๒๘)

แตกต่างกับประโยค (๒) ตรงที่ไม่สามารถแทรกคำเชื่อม คำปฏิเสธ หรือการหยุดเว้นระยะระหว่างกริยาที่เรียงกันนั้นได้ ผู้วิจัยจัดประโยคกริยาเรียงที่เกิดต่อกันหลาย ๆ ประโยคไว้ในการเชื่อมโยงแบบที่เป็น “สัมพันธ์สารไร้คำเชื่อม” เช่นกัน

๒.๒.๓ การปรากฏคำเชื่อมทางวากยสัมพันธ์ในข้อมูล

Diessel (2004) กล่าวว่า การเชื่อมโยงนั้นเป็นไปตามการรับรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสถานการณ์ ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีทั้งการแสดงทัศนคติของผู้พูดเกี่ยวกับเหตุการณ์ การให้รายละเอียดเพื่อบ่งชี้สรรพสิ่ง การบ่งบอกว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นในมิติของเวลาและสถานที่ใด การบอกว่าเหตุการณ์มีเหตุผลหรือเงื่อนไขอย่างไร เหล่านี้เป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ในประโยคซับซ้อน

ประโยคซับซ้อนมีหลากหลายประเภท อาจปรากฏในลักษณะหน่วยสร้างกริยาเรียงก็ได้ ดังนิยามของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (๒๕๕๔, น.๒๒๗-๒๒๘) ที่ว่า ประโยคซับซ้อน (Complicate Sentence) หมายถึง ประโยคที่มีกริยาหลายตัว เช่น

(๔) เขาดีใจที่ลูกชายสอบเข้า คณะแพทยได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๒๘)

ประโยคซับซ้อนจึงแบ่งเป็น ๓ ประเภทได้แก่ ประโยคกริยาเรียง ประโยคซ้อน และประโยครวม งานวิจัยนี้ได้กล่าวถึงประโยคกริยาเรียงไว้ในหัวข้อ ๒.๒.๑ แล้ว ดังนั้นในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงประโยคซับซ้อนที่มีการเชื่อมโยงแบบมีคำเชื่อมและตัวบ่งชี้แจ่มชัดดังนี้

ประโยคซับซ้อนชนิดที่มีคำเชื่อมทางวากยสัมพันธ์ชนิดแรกที่จะกล่าวถึงคือ ประโยคซ้อน ประโยคซ้อน หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วยมุขยประโยคและอนุประโยค เชื่อมเข้าด้วยกันด้วยคำเชื่อม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๒๘) มีชนิดย่อยเป็นคุณานุประโยค วิเศษณานุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็ม

ประโยคซับซ้อนชนิดที่มีคำเชื่อมทางวากยสัมพันธ์อีกชนิดหนึ่ง คือ ประโยคความรวม ประโยคความรวม หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วยประโยคเดียวที่มีความคล้ายกันในเชิงโครงสร้าง เชื่อมด้วยคำเชื่อม แต่ และ หรือ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๒๘)

จะเห็นว่าประโยคซับซ้อนทั้ง ๒ ชนิดล้วนมีคำเชื่อมโยงปรากฏแจ่มชัดทั้งต้นภาษาวิชาการ ภาษาการเมือง ภาษากฎหมาย และภาษาสื่อก็ประกอบไปด้วยรูปภาษาแสดงสถานการณ์มากมายเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน จึงน่าสนใจศึกษาประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบภาษาดังกล่าว

ด้วยความที่ผู้วิจัยสนใจการเชื่อมโยงที่ปรากฏแจ่มชัด กล่าวคือ สนใจรูปคำเชื่อมและตัวบ่งชี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาอนุพากย์ในฐานะหน่วยพื้นฐานในการวิเคราะห์โดยอาศัยแนวคิดของ Diessel (2004) ที่ว่ารูปภาษาที่แสดงสถานการณ์ก็คือ อนุพากย์ จึงจะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

๒.๓ อนุพากย์

อนุพากย์มาจากคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า “Clause” ซึ่งอาจแปลเป็นคำไทยได้หลายคำไม่ว่าจะเป็น “อนุพากย์” “อนุประโยค” หรือ “ประโยคย่อย”

อนุพากย์นับเป็นหน่วยพื้นฐานทางไวยากรณ์ที่เป็นเบื้องต้นที่สุดในการศึกษาภาษามนุษย์ มีคำจำกัดความทั้งในเชิงความหมาย หน้าที่ และในเชิงโครงสร้าง (Crystal, 2003) คำจำกัดความของอนุพากย์ในเชิงความหมายและหน้าที่ มักจะนิยามว่า อนุพากย์ คือ หน่วยที่ใช้สื่อสารเหตุการณ์ ที่มีองค์ประกอบเป็นผู้ร่วมการณ (participants) หรือ สรรพสิ่ง (entities) กับความสัมพันธ์ของมัน (relation) (Crystal, 2003; Diessel, 2004) ส่วนคำจำกัดความในเชิงโครงสร้างมีหลากหลายกว่า และสำหรับภาษาไทยอาจมีคำอธิบายแตกต่างกันไป เนื่องจากการละประธานเกิดขึ้นได้บ่อยด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ จึงพบว่าไวยากรณ์โครงสร้าง (วิจินตน์ ภาณุพงศ์, ๒๕๓๒) อธิบายอนุพากย์ที่มีการละประธานในโครงสร้างอกรรมกริยาว่าเป็นอนุพากย์ที่มีหน่วยกริยาเพียงหน่วยเดียวในอนุพากย์ได้ เช่น

(๕) แม่: อิมใหม่

ลูก: อิม

นอกจากนี้อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (๒๕๕๔) ยังกล่าวถึงลักษณะทางโครงสร้างของประโยคที่มีลักษณะซึ่งผู้วิจัยมองว่าใกล้เคียงกันกับความหมายของคำว่าอนุพากย์ด้วย กล่าวคือ ประโยคทุกประโยคต้องมีภาคแสดงแต่ประธานอาจมีหรือไม่มีก็ได้ อนุพากย์ในความหมายของงานวิจัยนี้ก็ต้องมีภาคแสดงแต่ประธานอาจมีหรือไม่มีได้เช่นกัน

๓. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

๓.๑ ขอบเขต

การศึกษาประโยครวมและประโยคซ้อน ที่ปรากฏในทำเนียบภาษาวិชาการ ภาษากการเมือง ภาษากกฎหมาย และภาษาสื่อ โดยยึดเอาความหมายที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (๒๕๕๔, น.๒๒๘) ได้นิยามไว้ ดังนี้

ประโยครวม หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วยประโยคเดียวที่มีความคล้ายกันในด้านโครงสร้าง มีความหมายทำนองเดียวกันและมีคำเชื่อมคำใดคำหนึ่งใน ๓ คำนี้ คือ แต่ และ หรือ

ประโยคซ้อน หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วยมุขยประโยคและอนุประโยคเชื่อมเข้าด้วยกันด้วยคำเชื่อม ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้อนุประโยคแบบต่างๆ เช่น ที่ เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เพราะ เป็นตัวบ่งชี้วิเศษณานุประโยค เป็นต้น ประโยคซ้อนแบ่งเป็นชนิดย่อยดังนี้

อนุประโยคเติมเต็ม เป็นประโยคซ้อนชนิดหนึ่ง หมายถึง ส่วนเติมเต็มที่มีลักษณะเป็นประโยค กล่าวคือ มีกริยาแท้ในอนุประโยคนั้น แบ่งเป็น ๒ ประเภทตามการปรากฏ คือ อนุประโยคเติมเต็มนามกับอนุประโยคเติมเต็มกริยา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๗๒)

คุณานุประโยค เป็นประโยคซ้อนอีกชนิดหนึ่ง หมายถึง อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายนามวลีที่มาข้างหน้า มักปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้ หรือประพจน์สรรพนาม “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” และมีค่านามที่มีตัวอ้างอิงเดียวกันกับค่านามที่ถูกขยาย หายไปหรือถูกแทนที่ด้วยสรรพนาม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๖๑) ในทางโครงสร้าง คุณานุประโยค คือ ประโยคที่ฝังตัวอยู่ในประโยคใหญ่โดยมีอาร์กิวเมนต์หรือค่านามตัวหนึ่งหายไปและค่านามที่หายไปนี้มีตัวอ้างอิงตัวเดียวกันกับค่านามที่มันขยาย (ปราณี กุลละวณิชย์, ๒๕๔๙, น.๓๔)

วิเศษณานุประโยค เป็นประโยคซ้อนอีกชนิดหนึ่ง หมายถึง อนุประโยคซึ่งทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์ กล่าวคือ ขยายกริยาในประโยคหลัก นำด้วยบุพบท เช่น เมื่อ ถ้า แม้ว่า ตามด้วยประโยค (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, ๒๕๕๔, น.๒๕๙)

ในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะประโยคมีรูปคำเชื่อมและตัวบ่งชี้ ซึ่งเป็นลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏชัดเจนโดยใช้ข้อมูลจากภาษาในความยาวทำเนียบภาษาละ ๒,๐๐๐ คำ จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ทำเนียบภาษาวิชาการ

ภาษาวิชาการที่ศึกษาในครั้งนี้นำรวบรวมจากบทความวิชาการทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดย สุพรรณิ ธรากุล และคณะ (๒๕๕๐) เรื่อง “ความเชื่อเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการบริโภคอาหารภายหลังคลอดบุตรของสตรีไทยในเขตชนบท”

ใน วารสารสาธารณสุขศาสตร์ ฉบับเดือนกันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๐ ปีที่ ๓๗ ฉบับที่ ๓ ซึ่งตัวอย่างที่นำมาแสดงในบทความนี้จะอ้างอิงโดยใช้คำว่า “วิชาการ: สาธารณสุข” ส่วนบทความทางการแพทย์อีกชิ้นหนึ่ง เขียนโดย ประวิตร พิศาลบุตร (๒๕๕๔) เรื่อง “เวชปฏิบัติสำหรับโรคผิวหนังในเด็ก ตอนจบ: ตัวอย่างกรณีศึกษาผู้ป่วยโรคผิวหนังในเด็ก” ในวารสารคลินิก ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๑ หน้า ๓๖-๔๑ ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “วิชาการ: การแพทย์” รวมความยาว ๒,๐๐๐ คำ

๓.๑.๒ ทำเนียบภาษาการเมือง

ภาษาการเมืองที่ศึกษาในที่นี้รวบรวมจากบางส่วนของถ้อยแถลงของ นักการเมืองทั้งฝ่ายค้านและรัฐบาล อันได้แก่ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ซึ่งตลอดบทความนี้จะเรียกว่า “การเมือง: แถลงการณ์นายกฯ” และแถลงการณ์พรรคประชาธิปัตย์ ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งตลอดบทความนี้จะเรียกว่า “การเมือง: แถลงการณ์ฝ่ายค้าน” รวมความยาว ๒,๐๐๐ คำ

๓.๑.๓ ทำเนียบภาษากฎหมาย

ภาษากฎหมายที่ศึกษาในครั้งนี้อาจรวบรวมจากบางส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับการเช่าที่ดินในประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งตลอดบทความนี้จะเรียกว่า “กฎหมาย: เช่าที่ดิน” และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๘ ออกเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งตลอดบทความนี้จะเรียกว่า “กฎหมาย: พ.ร.บ.” รวมความยาว ๒,๐๐๐ คำ

๓.๑.๔ ทำเนียบภาษาสื่อ

ภาษาสื่อที่ศึกษาในครั้งนี้อาจรวบรวมจากภาษาโฆษณาที่ปรากฏในฐานข้อมูล โครงการภาษาแห่งอำนาจ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นโฆษณาในนิตยสารผู้หญิงประกอบด้วย รายชื่อสินค้าดังนี้ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร Max element เลนส์ Varilux เครื่องสำอาง Tellme ยาแต้มแผลเป็น Hiruscar สถาบันความงามกานต์ชนก derma gold therapy เครื่องสำอาง A-Cos a cosmetics for day life และ Sure bust up serum ซึ่งตลอดบทความนี้จะเรียกว่า “สื่อ: นิตยสารผู้หญิง” นอกจากนี้ยังรวบรวมจากโฆษณาในอินเทอร์เน็ต อันประกอบด้วยเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด

และบำรุงผิว ได้แก่ ครีมไข่มุก ฟาริสะกะริ เดย์ครีม คลีนซิงประเภททอยล์ที่ทำความสะอาดได้ดีถึงรูขุมขน DHC Lip Cream ขนาด ๑.๕ กรัม และ DHC Mild soap 90g ซึ่งตลอดบทความนี้จะเรียกว่า “สื่อ: อินเทอร์เน็ต” รวมความยาว ๒,๐๐๐ คำ

๓.๒ วิธีการศึกษา

การสำรวจข้อมูลนี้ได้รับรวมภาษาในทำเนียบภาษาต่าง ๆ แล้วนำมาศึกษาโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นแรก ระบุขอบเขตของอนุพากย์ ดังตัวอย่าง

(๖ก) เกษตรกรซึ่งไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง ก็ล้วนแต่ต้องเช่าที่ดิน บรรดาเจ้าแก่ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลาย ย่อมต้องการหาประโยชน์จากที่ดินของตนเองอย่างเต็มที่ (กฎหมาย: เช่าที่ดิน)

ผู้วิจัยจะระบุขอบเขตของอนุพากย์ ทั้งอนุพากย์เดี่ยวและอนุพากย์ที่มีอนุพากย์อื่นซ้อนอยู่ภายใน โดยใช้เครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม [...] และวงเล็บเหลี่ยมซ้อนกัน [...] [...] ตามลำดับดังนี้

(๖ข) [เกษตรกร[ซึ่งไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง] ก็ล้วนแต่ต้องเช่าที่ดิน] [บรรดาเจ้าแก่[ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน] ทั้งหลาย ย่อมต้องการหาประโยชน์จากที่ดินของตนเองอย่างเต็มที่]

จะเห็นว่าตัวอย่าง (๖ข) มีอนุพากย์ที่นำด้วย “ซึ่ง” ซ้อนอยู่ภายในก็จะอาศัยวงเล็บเหลี่ยมซ้อนกัน แสดงขอบเขตของอนุพากย์ดังกล่าว

ขั้นที่สอง ระบุชนิดของอนุพากย์ โดยกำกับไว้ในส่วนท้ายของวงเล็บเหลี่ยมดังนี้

(๖ค) [เกษตรกร[ซึ่งไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง]^{คุณานุประโยค} ก็ล้วนแต่ต้องเช่าที่ดิน]^{ประโยคซ้อน} [บรรดาเจ้าแก่[ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน]^{คุณานุประโยค} ทั้งหลาย ย่อมต้องการหาประโยชน์จากที่ดินของตนเองอย่างเต็มที่]^{ประโยคซ้อน}

ขั้นที่สาม นับจำนวนอนุพากย์ ผู้วิจัยใช้ “คำเชื่อม” และ “ตัวบ่งชี้” เป็นจุดสังเกตในการนับจากตัวอย่าง (๖) มีทั้งสิ้น ๔ อนุพากย์ คือ อนุพากย์ที่เป็นมุขยประโยค ๒ อนุพากย์ คุณานุประโยค ๒ อนุพากย์

ในกรณีที่พบประโยคซับซ้อนชนิดอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกริยาเรียง หรือประโยครวม ก็จะนับด้วยวิธีการที่กล่าวแล้วดังนี้

(๗ก) มิเกอิดีเห็นหลินจือแดงจากประเทศญี่ปุ่นด้านอนุมูลอิสระ ลดริ้วรอยก่อนวัย ลดอาการอ่อนเพลีย คลายความเครียดช่วยให้กลับดีขึ้น สมุนไพรอย่างหนึ่งที่มีค่าสูงในทางสมุนไพรจีนที่ช่วยในการปรับสมดุลของร่างกาย ใช้บำบัดหรือป้องกันโรค และยังใช้บำรุงร่างกายก็คือเห็ดหลินจือแดง (สื่อ: นิตยสารผู้หญิง)

นับดังนี้

(๗ข) [มิเกอิดี เห็นหลินจือแดงจากประเทศญี่ปุ่นด้านอนุมูลอิสระ]^{ประโยคเดียว} [ลดริ้วรอยก่อนวัย]^{ประโยคเดียว} [ลดอาการอ่อนเพลีย]^{ประโยคเดียว} [คลายความเครียด]^{ประโยคเดียว} [ช่วยให้กลับดีขึ้น]^{ประโยคกริยาเรียง} [[[สมุนไพรอย่างหนึ่งที่มีค่าสูงในทางสมุนไพรจีนที่ช่วยในการปรับสมดุลของร่างกาย]^{คุณานุประโยค/คุณานุประโยค} ใช้บำบัดหรือป้องกันโรค] และ[ยังใช้บำรุงร่างกาย]^{ประโยครวม}] ก็คือเห็ดหลินจือแดง]^{ประโยครวม}

ข้อความข้างต้นนี้มีจำนวนอนุพากย์ทั้งสิ้น ๙ อนุพากย์ โดยผู้วิจัยมองประโยคไว้ประธานเป็นสัมพันธสารไม่ใช่กริยาเรียง เพราะแบ่งวรรคแล้วความไม่เสีย หากจะนับเป็นประโยคเดี่ยวก็นับเท่ากับเป็น ๔ ประโยคและมีประโยคกริยาเรียงอีก ๑ ประโยค นอกจากนี้ยังมีหน่วยที่อยู่ในประโยคซับซ้อนประกอบด้วย มุกขยประโยค ๑ อนุพากย์ คือ “สมุนไพรอย่างหนึ่ง . . . ก็คือเห็ดหลินจือแดง” คุณานุประโยคซ้อนกัน ๒ อนุพากย์ คือ “ที่มีค่าสูง . . . ” กับ “ที่ช่วยในการปรับสมดุล . . . ” และมีอนุพากย์ที่เข้าไปมีความสัมพันธ์กับ “ใช้บำบัด . . . ” ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบความรวม คือ อนุพากย์ “ใช้บำรุงร่างกาย . . . ” นับเพิ่มอีก ๑ อนุพากย์

เมื่อแสดงจำนวนหน่วยที่แสดงความสัมพันธ์แบบความรวมจะไม่นับซ้ำหน่วยหลักร่วมที่ปรากฏครั้งแรก กรณีของจำนวนอนุพากย์ที่ปรากฏในประโยคความรวมจะนับเพียง ๑ อนุพากย์เท่านั้น เช่นเดียวกับเวลาที่แสดงจำนวนคุณานุประโยค หรืออนุประโยคเต็มเต็ม ก็ไม่นับมุกขยประโยค ข้อความนี้จึงมีทั้งสิ้น ๙ อนุพากย์ดังที่กล่าวข้างต้นนั่นเอง

๔. ผลการศึกษา

๔.๑ ตัวบ่งชี้และคำเชื่อมประโยคข้อและประโยครวมที่พบในข้อมูล

อนุพากย์ที่ปรากฏอยู่ในประโยคข้อและประโยครวมในข้อมูลที่ศึกษานั้น มีตัวบ่งชี้และคำเชื่อมปรากฏอยู่ดังต่อไปนี้

อนุพากย์ที่ปรากฏในประโยครวม จากข้อมูลพบตัวบ่งชี้ทั้งรูป และ แต่ หรือ ดังตัวอย่าง

(๘๗) ควบคุมและทำให้อนุมูลอิสระหยุดการทำลายร่างกาย ป้องกันความ แก่ชรา] และ ป้องกันอวัยวะสำคัญทั้งสมองและหัวใจ (สื่อ: นิตยสารผู้หญิง)

(๘๗) หลังจากไม่มุกธรรมชาติผสมกับวิตามินอีและสารสกัดจากธรรมชาติรวม เป็นครีมบำรุงผิวเข้มข้น] แต่ [เบาบาง] [ซึมซาบเร็ว] (สื่อ: อินเทอร์เน็ต)

(๑๐๗) บรรดาเจ้าแก่ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลาย ย่อมต้องการหาประโยชน์ จากที่ดินของตนเองอย่างเต็มที่ เช่น [เก็บค่าเช่าในอัตราสูง] หรือ [มีข้อตกลง] [ซึ่งไม่ เป็นธรรมแก่ผู้เช่าที่ดิน] (กฎหมาย: เช่าที่ดิน)

ตัวอย่างทั้ง (๘) (๙) และ (๑๐) มีประโยคความรวมปรากฏอยู่ โดยสันธาน และ แต่ หรือ ทำหน้าที่เชื่อมหน่วยที่มีโครงสร้างเหมือนกัน กล่าวคือ และ ใน (๘) เชื่อมกริยาวลี ป้องกันอวัยวะสำคัญทั้งสมองและหัวใจ กับกริยาวลี ป้องกันความ แก่ชรา] เข้าด้วยกัน แต่ ใน (๙) เชื่อมกริยาวลี [ซึมซาบเร็ว] กับ [เข้มข้น] เข้าด้วยกัน และ หรือ ใน (๑๐) เชื่อมกริยาวลี [เก็บค่าเช่าในอัตราสูง] กับกริยาวลี [มีข้อตกลง] [ซึ่งไม่ เป็นธรรมแก่ผู้เช่าที่ดิน] เข้าด้วยกัน หน่วยสร้างดังกล่าวอาจสลับที่กันได้ ดังนี้

(๘๗) ควบคุมและทำให้อนุมูลอิสระหยุดการทำลายร่างกาย ป้องกันอวัยวะ สำคัญทั้งสมองและหัวใจ] และ ป้องกันความ แก่ชรา] (สื่อ: นิตยสารผู้หญิง)

(๘๗) หลังจากไม่มุกธรรมชาติผสมกับวิตามินอีและสารสกัดจากธรรมชาติรวม เป็นครีมบำรุงผิว[เบาบาง] [ซึมซาบเร็ว] แต่ [เข้มข้น] (สื่อ: อินเทอร์เน็ต)

(๑๐๗) บรรดาเจ้าแก่ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลาย ย่อมต้องการหาประโยชน์ จากที่ดินของตนเองอย่างเต็มที่ เช่น [มีข้อตกลง][ซึ่งไม่ เป็นธรรมแก่ผู้เช่าที่ดิน]หรือ [เก็บค่าเช่าในอัตราสูง] (กฎหมาย: เช่าที่ดิน)

อนุประโยคเติมเติม ในข้อมูลศึกษาพบทั้งที่เป็นอนุประโยคเติมเต็มนามและเติมเต็มกริยา โดยตัวบ่งชี้ดังนี้

อนุประโยคเต็มเต็มนาม มีตัวบ่งชี้คือ ที่ ว่า ที่ว่า เช่น

(๑๑) ทั้งผู้ป่วยและมารดาแสดงความกระตือรือร้น [ที่จะมารับการรักษา]
(วิชาการ: การแพทย์)

อนุประโยคเต็มเต็มกริยา มีตัวบ่งชี้คือ ที่ และ ว่า เช่น

(๑๒) ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะ [ว่าประเพณีความเชื่อยังมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตัวและการบริโภคอาหารของสตรีไทยในช่วงหลังคลอดในชนบท] (วิชาการ: สาธารณสุข)

คุณาอนุประโยค จากข้อมูลพบมีตัวบ่งชี้คือ ที่ ซึ่ง และ อัน เช่น

(๑๓) ในประเทศ [ที่กำลังพัฒนา] ส่วนใหญ่การมีเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งต้องห้ามทางประเพณี (วิชาการ: สาธารณสุข)

(๑๔) พบว่าร้อยละ ร้อยของแผล [ที่หายแล้ว] ลดเลือนอย่างเห็นได้ชัด (สื่อ: นิตยสารผู้หญิง)

วิเศษณานุประโยค จากข้อมูลพบมีตัวบ่งชี้บอกความหมายต่างๆ ดังนี้

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกกาล นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเวลา เมื่อ พอ ก่อน หลัง ตัวอย่างเช่น

(๑๕) ผู้ป่วยส่วนใหญ่มักเกิดความกังวล [เมื่อมีการห่อของสิว] (วิชาการ: การแพทย์)

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเหตุ นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเหตุ เพราะ เนื่องจาก ตัวอย่างเช่น

(๑๖) [เนื่องจากผู้ป่วยรายนี้พบรอยโรคผิวหนังในรูปแบบต่าง ๆ ผสมกันเกือบ ๓๐ รอยโรคและยังพบสิวที่กำลังอักเสบและสิวที่เป็นตุ่มนูนแข็งขนาดใหญ่] จึงเข้าข่ายสิวลุ่มรุนแรงปานกลาง (วิชาการ: การแพทย์)

วิเศษณานุประโยคบ่งบอกเป้าหมาย นำหน้าด้วยบุพบทบ่งบอกเป้าหมาย เพื่อ เช่น

(๑๗) อาจบันทิกจำนวนรอยโรค [เพื่อเทียบกับรอยโรคในการตรวจผู้ป่วยครั้งต่อไป] (วิชาการ: การแพทย์)

วิเศษณานุประโยคบังคับบอกผล นำหน้าด้วยบุพบทบังคับบอกผล จน จนกระทั่ง ตัวอย่างเช่น

(๑๘) ... ซึ่งต่างล้วนเป็นพลังผลักดันให้สังคมไทยสามารถแสวงหาทางออกได้เสมอมา [จนเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ] (การเมือง: แฉลงการณ์นายกฯ)

วิเศษณานุประโยคบังคับบอกเงื่อนไข นำหน้าด้วยบุพบทระบุเงื่อนไข ถ้า หาก ตัวอย่างเช่น

(๑๙) ผู้ป่วยมีผิวไหม้แดดค่อนข้างง่าย [หากถูกแดดนาน ๆ ผิวก็จะคล้ำลง] (วิชาการ: การแพทย์)

วิเศษณานุประโยคบังคับบอกความขัดแย้ง นำหน้าด้วยบุพบทระบุความขัดแย้ง แม้ แม้ว่า ตัวอย่างเช่น

(๒๐) [แม้ว่าในภูมิภาคอาเซียนเองจะมีแหล่งน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติมากมาย] แต่การแสวงหาความร่วมมือเพื่อการพัฒนาความมั่นคงของพลังงานในภูมิภาคยังมีน้อย และจะเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อประเทศไทยในระยะยาว (การเมือง: แฉลงการณ์นายกฯ)

(๒๑) [ถึงแม้ว่าในปัจจุบันพบว่ารายงานการเสียชีวิตของมารดาจากการคลอดบุตรมีจำนวนลดลงเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางสาธารณสุขและการแพทย์ ทำให้การดูแลสุขภาพมารดาและทารกภายหลังคลอดมีความครอบคลุมและมีคุณภาพมากขึ้นโดยมีการจัดบริการติดตามเยี่ยมภายหลังคลอดอย่างต่อเนื่อง] อย่างไรก็ตามพบว่าการปฏิบัติตัวตามประเพณีความเชื่อต่างๆ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงภาวะสุขภาพที่ไม่ดีและความเจ็บป่วย รวมทั้งเพื่อให้เกิดความมั่นใจในความปลอดภัยของทารกแรกเกิดยังมีอิทธิพลต่อการดูแลสุขภาพของมารดาและทารก (วิชาการ: สาธารณสุข)

๔.๒ จำนวนของประโยครวมและประโยคซ้อนที่พบในข้อมูล

การศึกษาปริมาณการใช้ประโยครวมและประโยคซ้อนในแต่ละทำเนียบภาษามีความสำคัญ เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าจะทำให้เห็นวันลึลาที่แตกต่างกันของทำเนียบภาษาเหล่านี้ จากการศึกษาได้ผลที่น่าสนใจดังนี้

๔.๒.๑ ประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบภาษากฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่า มีจำนวนอนุพากย์ที่ปรากฏในลักษณะสัมพันธสารไร้คำเชื่อมเพียง ๑๘ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ของอนุพากย์ทั้งหมดที่พบ ในขณะที่มีอนุพากย์ที่ปรากฏอยู่ในประโยครวมและประโยคซ้อนถึง ๑๑๑ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๘๖ ของจำนวนอนุพากย์ทั้งหมด

ตัวอย่างอนุพากย์ในสัมพันธสารไร้คำเชื่อมในภาษากฎหมายอาจเกิดทั้งในลักษณะใกล้ชิดติดกันหลาย ๆ ประโยคหรือไม่เกิดใกล้ชิดติดกัน โดยมีประโยครวมและประโยคซ้อนปรากฏตามมาก็ได้ เช่น

(๒๒) [ตาสีทำสัญญาเข้ากับเจ้าแก่ง]ประโยคกริยาเรียง [มีกำหนดระยะเวลาการเช่า ๗ ปี]ประโยคเดียว [ต้องถือว่าสัญญาการเช่านั้น มีกำหนดการเช่า ๗ ปี]อนุประโยคเติมเต็ม (กฎหมาย: เช่าที่ดิน)

ตัวอย่างข้างต้นนี้อนุพากย์ในสัมพันธสารไร้คำเชื่อมเกิดในลักษณะใกล้ชิดติดกัน ๒ อนุพากย์ จากนั้นก็มีประโยครวมและประโยคซ้อนปรากฏตามมา

สำหรับอนุพากย์ที่ปรากฏในประโยครวมและประโยคซ้อนนั้นพบว่า มีอนุพากย์ที่เข้าไปมีความสัมพันธ์ในแบบที่ทำให้กลายเป็นประโยครวม ๒๘ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๕ แบบประโยคซ้อนที่เป็นวิเศษณานุประโยคถึง ๔๔ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๔๐ แบบคุณานุประโยค ๒๒ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และแบบอนุประโยคเติมเต็ม ๑๗ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๑๕ กล่าวได้ว่าภาษากฎหมายมีจำนวนอนุประโยคที่เชื่อมโยงกันแบบวิเศษณานุประโยคอยู่มากที่สุด และน้อยที่สุดคือแบบอนุประโยคเติมเต็ม

สำหรับวิเศษณานุประโยคที่มีปริมาณโดดเด่นที่สุดในภาษากฎหมาย ส่วนใหญ่จะเป็นวิเศษณานุประโยคบอกเงื่อนไข พบว่านำหน้าด้วยทั้งคำว่า “หาก” และ “ถ้า” แต่พบคำว่า “ถ้า” มากกว่า เช่น

(๒๓) [ถ้ามีการให้เช่าช่วงมาแล้ว]วิเศษณานุประโยคบอกเงื่อนไข [ผู้ให้เช่านามีสหธิบอกเลิกการเช่าได้] (กฎหมาย: เช่าที่ดิน)

นอกจากนี้ที่พบรองลงไปคือ แบบบ่งบอกเป้าหมาย นำหน้าด้วยคำว่า “เพื่อ” พบในจำนวนใกล้เคียงกัน ตัวอย่างเช่น

(๒๔) [เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้] วัตถุประสงค์ประโยชน์บอกเป้าหมาย ผู้ครอบครอง และทำประโยชน์ในที่ดินตามวรรคหนึ่ง[ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่ง[ได้ครอบครอง] และ[ทำประโยชน์ในที่ดิน]ต่อเนื่องมาจากบุคคลดังกล่าวด้วย] (กฎหมาย: พ.ร.บ.)

๔.๒.๒ ประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบภาษาสื่อ

ภาษาในสื่อโฆษณาพบว่า มีจำนวนอนุพจน์ที่ปรากฏในสัมพันธสารไร้คำเชื่อมเพียง ๔๗ อนุพจน์ คิดเป็นร้อยละ ๓๓ ของอนุพจน์ทั้งหมดที่ปรากฏในภาษาโฆษณาความยาว ๒,๐๐๐ คำนี้ นับเป็นจำนวนสูงสุดเมื่อเทียบกับทำเนียบภาษาอื่นที่ศึกษา ในขณะที่มีอนุพจน์ที่ปรากฏอยู่ในประโยครวมและประโยคซ้อน ๙๗ อนุพจน์ คิดเป็นร้อยละ ๖๗ ของข้อมูลภาษาสื่อทั้งหมด นับเป็นจำนวนต่ำสุดเมื่อเทียบกับทำเนียบภาษาอื่นที่ศึกษา

ลักษณะการปรากฏของประโยคเดียว ประโยคกริยาเรียง ซึ่งเป็นสัมพันธสารไร้คำเชื่อมมีความต่อเนื่องกันมากจนเด่นชัด โดยมากเป็นการบอกผลลัพธ์หรือคุณสมบัติของสินค้าที่มีมากมายหลายผลลัพธ์ หลายคุณสมบัติ เช่น

(๒๕) *[ครีมไข่มุก ฟาร์วิส อะกะริ ๓ ผลลัพธ์เต็มประสิทธิภาพ] [กระจ่างใส] [นวลเนียน] [กระชับ] [เต่งตึง] [เรียบเนียน] (สื่อ: อินเทอร์เน็ต)*

บ้างก็อาจมีประโยครวมมาคั่นสลับ เช่น

(๒๖) *[ยับยั้งการเจริญเติบโตของไวรัส ทำลายแบคทีเรียไวรัส และเซลล์มะเร็ง] [ส่งเสริมการเจริญเติบโตของเซลล์เม็ดเลือด] [ลดระดับน้ำตาลในเลือดได้] [ลดการอักเสบของบาดแผล] [ช่วยทำให้การไหลเวียนโลหิตดีขึ้น] และ [ลดการใช้ออกซิเจนในกล้ามเนื้อหัวใจ] [บำรุงเซลล์ตับ] [ช่วยลดความเสี่ยงของร่างกายหรือตับจากไวรัสตับอักเสบมะเร็งในตับ] [ควบคุม] และ [ทำให้อนุกลอิสระหยุดการทำลายร่างกาย] [เป็นการป้องกันความแก่ชรา] และ [ป้องกันอวัยวะสำคัญทั้งสมองและหัวใจ] (สื่อ: นิตยสารผู้หญิง)*

ตัวอย่างที่ (๒๖) มีประโยครวมที่เชื่อมด้วย และ มาคั่น ๓ ตำแหน่ง แต่ทั้งนี้ การปรากฏของประโยคเดียว ประโยคกริยาเรียงซึ่งเป็นสัมพันธสารไร้คำเชื่อมก็ยังคงมีความต่อเนื่องกันมากจนเป็นลักษณะเด่นของภาษาโฆษณาที่ศึกษา

ส่วนอนุพากย์ที่ปรากฏในประโยคซ้อนมีความสัมพันธ์ในแบบที่ทำให้กลายเป็นประโยครวม ๒๑ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๒ แบบประโยคซ้อนที่เป็นวิเศษณานุกรประโยคถึง ๓๖ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๓๗ แบบคุณานุกรประโยค ๒๗ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๘ และแบบอนุประโยคเต็มเต็ม ๑๓ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๑๓ กล่าวได้ว่าภาษากฎหมายมีจำนวนอนุพากย์ที่เชื่อมโยงกันแบบวิเศษณานุกรประโยคอยู่มากที่สุด และน้อยที่สุดคือแบบอนุประโยคเต็มเต็ม

สังเกตได้ว่าอนุพากย์ที่เชื่อมโยงกันแบบวิเศษณานุกรประโยค โดยมากเป็นแบบบ่งบอกเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น

(๒๗) ลิปสติกสีสันสดแจ่ม [เพื่อเรียวกปาก[สวย]][เนียนเรียบ]] (สื่อ: นิตยสารผู้หญิง)

๔.๒.๓ ประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบภาษาการเมือง

จากการศึกษาภาษาการเมืองในแถลงการณ์ของนักการเมืองพบว่า มีจำนวนอนุพากย์ที่ปรากฏในฐานะประโยคเดียวเพียง ๑๒ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๙ ของอนุพากย์ทั้งหมด ในขณะที่มีอนุพากย์ที่ปรากฏอยู่ในประโยครวมและประโยคซ้อน ๑๒๔ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๙๑ จากข้อมูลภาษาการเมืองทั้งหมด นับเป็นสัดส่วนที่ต่างกันมากและโดดเด่นที่สุดเมื่อเทียบกับทำเนียบภาษาอื่น

เมื่อสังเกตการปรากฏของอนุพากย์ในสัมพันธ์สารไว้คำเชื่อมก็พบว่า ไม่ได้เกิดติดต่อกันจนกลายเป็นลีลาเฉพาะตัวที่โดดเด่นเหมือนอย่างในภาษาโฆษณา แต่จะเกิดอย่างคาดเดาไม่ได้ คือ เกิดท่ามกลางประโยครวมและประโยคซ้อน ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็พบได้ทั่วไปในทำเนียบภาษาอื่น ๆ ด้วย จำนวนของประโยคเดียว ประโยคกริยาเรียงในทำเนียบภาษาการเมืองจึงมีไม่มากนัก

ในจำนวนอนุพากย์ที่ปรากฏในประโยครวมและประโยคซ้อนมีความสัมพันธ์ในแบบที่ทำให้กลายเป็นประโยครวม ๓๐ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๔ แบบประโยคซ้อนที่เป็นวิเศษณานุกรประโยคถึง ๓๔ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๗ แบบคุณานุกรประโยค ๓๒ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๖ และแบบอนุประโยคเต็มเต็ม ๒๘ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๓ กล่าวได้ว่าภาษาการเมืองมีจำนวนอนุพากย์ที่เชื่อมโยงกันแบบวิเศษณานุกรประโยคอยู่มากที่สุด และน้อยที่สุดคือแบบอนุประโยคเต็มเต็ม ซึ่งเป็นลักษณะที่คล้ายกับที่พบในภาษากฎหมาย

วิเทศนานุประโยคของภาษาการเมืองมีความหลากหลายทั้งเพื่อบ่งบอกเหตุ บ่งบอกผล แต่ที่พบมากที่สุด คือ แบบบ่งบอกเป้าหมาย ดังตัวอย่าง

(๒๘) พรรคประชาธิปัตย์ขอชี้แจงข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว เพื่อสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อพี่น้องประชาชนและสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ทั่วประเทศ ดังต่อไปนี้วิเทศนานุประโยคบ่งบอกเป้าหมาย (การเมือง: แฉลงการณ์ฝ่ายค้าน)

(๒๙) การเสนอขออนายกรัฐมนตรีพระราชทาน มิได้เป็นไป เพื่อล้มล้าง รัฐบาล หรือเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายแต่ประการใดวิเทศนานุประโยคบ่งบอกเป้าหมาย (การเมือง: แฉลงการณ์ฝ่ายค้าน)

(๓๐) คณะรัฐมนตรีจึงขอแถลงนโยบายดังกล่าวต่อที่ประชุมร่วมกันของ รัฐสภา เพื่อให้ทราบถึงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐบาล [ที่มุ่งมั่น จะสร้างความสามัคคีปรองดอง] [ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย]]วิเทศนานุประโยคบ่งบอกเป้าหมาย (การเมือง: แฉลงการณ์นายกฯ)

๔.๒.๔ ประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบภาษาวิชาการ

ผลการศึกษาในส่วนของประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบภาษา วิชาการพบว่า มีจำนวนอนุพากย์ที่ปรากฏในสัมพันธสารไว้คำเชื่อมเพียง ๑๕ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๑๑ ของอนุพากย์ทั้งหมด ในขณะที่มีอนุพากย์ที่ปรากฏอยู่ใน ประโยครวมและประโยคซ้อน ๑๑๖ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๘๙ จากข้อมูลทำเนียบ ภาษาวิชาการทั้งหมดนับเป็นสัดส่วนที่ต่างกันมากพอๆ กับที่พบในทำเนียบภาษา การเมืองและกฎหมาย

เมื่อสังเกตการปรากฏของอนุพากย์ในสัมพันธสารไว้คำเชื่อมก็พบว่าเกิด อย่างคาดเดาไม่ได้ คือ เกิดท่ามกลางประโยครวมและประโยคซ้อน ซึ่งลักษณะ ดังกล่าวก็พบได้ทั่วไปในทำเนียบภาษาต่างๆ จำนวนของประโยคเดียว ประโยคกริยาเรียง จึงมีไม่มากนัก ไม่ต่างกับที่พบในทำเนียบภาษาการเมืองและกฎหมายที่กล่าวแล้ว เช่นกัน

ในจำนวนอนุพากย์ที่ปรากฏในประโยครวมและประโยคซ้อนมีความสัมพันธ์ ในแบบที่ทำให้กลายเป็นประโยครวม ๓๓ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๘ แบบประโยค ซ้อนที่เป็นวิเทศนานุประโยคถึง ๒๙ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๕ แบบคุณานุประโยค ๓๓ อนุพากย์ คิดเป็นร้อยละ ๒๘ และแบบอนุประโยคเติมเต็ม ๒๑ อนุพากย์ คิดเป็น

ร้อยละ ๑๘ กล่าวได้ว่าภาษาวิชาการมีจำนวนอนุพยางค์ที่เชื่อมโยงกันแบบความรวม และคุณานุประโยคอยู่มากที่สุด แตกต่างกับทำเนียบภาษาอื่นที่ศึกษามา ส่วนที่พบน้อยที่สุดนั้นยังคงเป็นอนุประโยคเติมเต็ม ซึ่งเป็นลักษณะที่คล้ายกับที่พบในทำเนียบภาษาอื่น

ภาษาวิชาการที่ศึกษามีความเป็นแบบแผนด้วยลักษณะการใช้ภาษาที่ดูเรียบง่าย การใช้ประโยครวมและประโยคซ้อนก็ไม่ผูกโยงกันยาวมากนัก พบว่าอนุพยางค์ที่เชื่อมโยงกันแบบความรวมในภาษาวิชาการเป็นลักษณะการเชื่อมโยงที่ใช้มาก เพื่อเชื่อมโครงสร้างที่มีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

(๓๑) [สตรีหลังคลอดส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงการทำงานบ้านหนัก การออกกำลังกายที่หนัก และการเดินทางไกล] แต่[จะอยู่บ้าน] และ [พักผ่อน] และ[ส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มร้อนๆ] [สวมใส่เสื้อผ้ามิดชิด] และ[ไม่ให้โดนฝน ลม และอากาศเย็น] (วิชาการ: สาธารณสุข)

(๓๒) [สตรีเกือบทุกราย (๙๗.๘%) รับประทานผักสด] แต่ [สตรีมากกว่าครึ่งหนึ่ง (๕๕.๖%) เห็นว่าหน่อไม้เป็นอันตรายต่อสุขภาพมารดา] (วิชาการ: สาธารณสุข)

ส่วนคุณานุประโยคในภาษาวิชาการมีความน่าสนใจตรงที่ ผู้วิจัยเห็นว่าปรากฏมากด้วยมักใช้ในการบ่งชี้ความเฉพาะเจาะจงของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัย เพื่อแสดงความรัดกุมของกระบวนการ เช่นตัวอย่างที่ (๓๓)-(๓๔) และอาจพบว่าใช้เพื่อแสดงความเจาะจงของกลุ่มตัวอย่างหรือกรณีศึกษาอยู่บ่อยครั้ง ดังตัวอย่าง (๓๕)-(๓๗)

(๓๓) เครื่องมือ [ที่ใช้ในการศึกษา] ^{คุณานุประโยค} ประกอบด้วยแบบสอบถามและคำถามปลายเปิดสำหรับสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (วิชาการ: สาธารณสุข)

(๓๔) การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นสตรีไทย [ที่มาตรวจหลังคลอด ๖ สัปดาห์] ^{คุณานุประโยค} ที่โรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่งในภาคกลาง จำนวน ๔๕ ราย [ที่เข้าร่วมในการตอบแบบสอบถาม] ^{คุณานุประโยค} และจำนวน ๑๕ ราย [ที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก] ^{คุณานุประโยค} (วิชาการ: สาธารณสุข)

(๓๕) มารดา [ที่ได้นอนอยู่ไฟ] ^{คุณานุประโยค} จะทำให้ร่างกายมีความอบอุ่นและทำให้ภายในร่างกายแห้ง โดยเฉพาะมดลูกแห้ง (วิชาการ: สาธารณสุข)

(๓๖) ผู้ป่วยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิว[ที่วางขาย]^{คุณานุประโยค} โดยไม่ต้องใช้ใบสั่งแพทย์ (วิชาการ: การแพทย์)

(๓๗) ดรุณ จัดเป็นตัวอย่างผู้ป่วยโรคสิวในวัยรุ่น [ที่เป็นแบบฉบับ]^{คุณานุประโยค} [ที่พบเห็นกันได้บ่อย]^{คุณานุประโยค} คือเป็นสิวมานาน เคยซื้อยามาใช้เองแล้วได้ผลไม่ดี (วิชาการ: การแพทย์)

จากเหตุผลดังกล่าวคุณานุประโยคที่ชี้ตัวนำ “ที่” จึงพบในจำนวนมากในภาษาวิชาการ อย่างไรก็ตาม คุณานุประโยค “ซึ่ง” ก็พบได้ แต่พบในจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่ใช้เพื่อขยายความคำหรือมโนทัศน์สำคัญๆ เท่านั้น เช่น

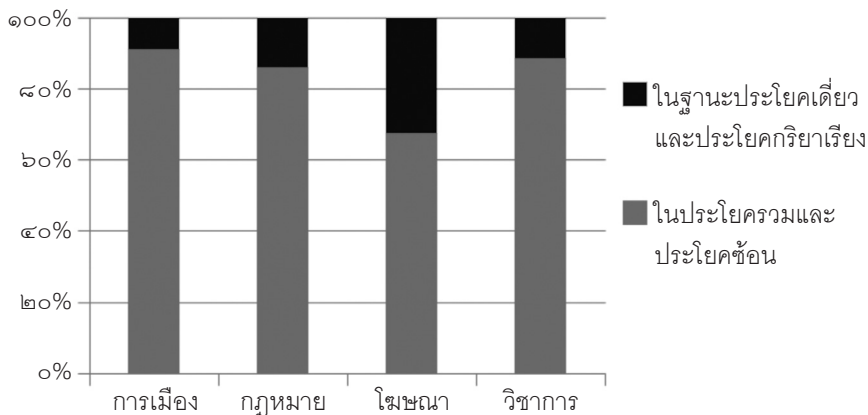
(๓๘) มารดาไทยได้รับอิทธิพลความเชื่อมาจากชาวจีนยุคโบราณ ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเรื่องการรักษาภาวะสมดุลของร่างกายระหว่างสิ่งสองอย่าง “ร้อน” และ “เย็น”^{คุณานุประโยค} “ซึ่ง” ที่มีลักษณะตรงกันข้ามกัน (วิชาการ: สาธารณสุข)

(๓๙) ในกรณีของดรุณ ควรให้ใช้ยาทาเรตินอยด์เป็นยาหลัก เพราะออกฤทธิ์ยับยั้งการเกิด microcomedones ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของคอมมีโดนและสิว^{คุณานุประโยค “ซึ่ง”} เรตินนอยด์ออกฤทธิ์ด้านอักเสบทั้งทางตรงและทางอ้อม, และทำให้การผลิตผิวเป็นปกติ, ซึ่งจะทำให้ตัวยาทาเองซึมสู่ผิวหนังและออกฤทธิ์ได้ดีขึ้น (วิชาการ: การแพทย์)

๕. การอภิปรายผลและเปรียบเทียบจำนวนการใช้ระหว่างทำเนียบภาษาต่างๆ

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้ประโยคเดียวกับประโยครวมและประโยคซ้อนในแต่ละทำเนียบภาษาจะพบว่า ภาษาการเมือง ภาษากฎหมาย และภาษากฎหมายมีจำนวนอนุภาคที่ปรากฏในประโยครวมและประโยคซ้อนร้อยละ ๘๖-๙๑ ซึ่งเป็นปริมาณที่สูงมากเมื่อเทียบกับที่ปรากฏในฐานะประโยคเดี่ยวและประโยคกริยาเรียงซึ่งเชื่อมโยงกันแบบสัมพันธ์สารไว้คำเชื่อม ส่วนภาษาสื่อมีความแตกต่างไป คือมีประโยครวมและประโยคซ้อนเพียงร้อยละ ๖๗ ซึ่งน้อยมากเมื่อเทียบกับสามทำเนียบภาษาที่กล่าวแล้ว ดังแผนภูมิ ๑

แผนภูมิที่ ๑ สัดส่วนของอนุพากย์ที่ปรากฏในฐานะประโยคเดียวและประโยคกริยา
เรียงกับในประโยครวมและประโยคซ้อน

ผู้วิจัยสังเกตจากเนื้อหาที่น่าเสนอพบว่าทั้งสามทำเนียบภาษา มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความน่าเชื่อถือ ในขณะที่ภาษาสื่อมักแสดงออกด้วยความเรียบง่ายแล้วเข้าถึงผู้อ่านมากกว่า น่าสนใจศึกษาต่อไปว่าเป้าหมายดังกล่าวน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยครวมและประโยคซ้อนหรือไม่

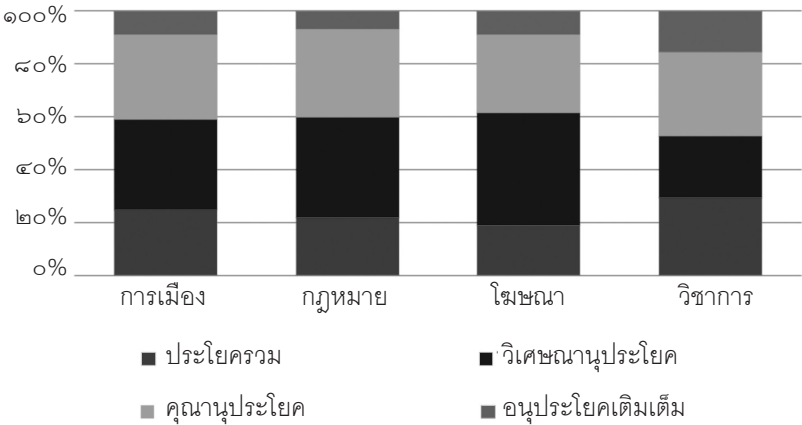
การอภิปรายผลการศึกษาในส่วนนี้ยังจะขอลงถึงความเหมือนและความต่างของจำนวนอนุพากย์ที่ปรากฏในประโยครวมและประโยคซ้อนในทำเนียบภาษาต่าง ๆ ดังแสดงภาพรวมในตารางที่ ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนการใช้ประโยชน์รวมและประโยชน์อื่นในทำเนียบภาษาต่างๆ

จำนวนอนุพากย์ที่เกิดใน	การเมือง	กฎหมาย	โฆษณา	วิชาการ
ประโยชน์รวม	๒๔%	๒๕%	๒๒%	๒๘%
วิเศษณานุประโยค	๒๗%	๔๐%	๓๗%	๒๕%
คุณานุประโยค	๒๖%	๒๐%	๒๘%	๒๘%
อนุประโยคเต็มเต็ม	๒๓%	๑๕%	๑๓%	๑๘%

หากสังเกตในภาพรวมจะเห็นว่าแต่ละทำเนียบภาษามีสัดส่วนของจำนวนอนุพากย์ในประโยชน์รวมและประโยชน์อื่นชนิดต่างๆ คล้ายคลึงกันในเรื่องที่ว่าจำนวนสูงสุดคือวิเศษณานุประโยค แต่สำหรับภาษาวิชาการกลับพบจำนวนอนุพากย์ที่เกิดในประโยชน์รวม วิเศษณานุประโยค และคุณานุประโยคในสัดส่วนที่พอๆ กัน อย่างไรก็ตามทุกทำเนียบภาษามีอนุประโยคเต็มเต็มปรากฏอยู่น้อยที่สุด ดังแสดงอยู่ในแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๒ เปรียบเทียบสัดส่วนของจำนวนอนุพากย์ที่เกิดในประโยชน์รวมและประโยชน์อื่นในทำเนียบภาษาต่างๆ

กล่าวโดยสรุปไม่ว่าจะเป็นทำเนียบภาษาใด ก็พบการใช้คำเชื่อมในจำนวนมากกว่าแบบไม่มีคำเชื่อม ลักษณะทางภาษาดังกล่าวสะท้อนว่าทำเนียบภาษาทั้งสี่มีความแจ่มชัดในการเชื่อมโยงทางวากยสัมพันธ์ และในบรรดาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงดังกล่าวปรากฏว่ามีแบบที่ทำหน้าที่ขยายกริยาในประโยคหลัก คือแบบวิเศษณานุประโยคปรากฏมากและหลากหลายกว่าแบบอื่น เนื่องจากความหมายของวิเศษณานุประโยคมีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการบ่งบอกเหตุผล วัตถุประสงค์ เงื่อนไข ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการทางความคิดที่มักใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ในสัมพันธ์สาร

แม้ทุกทำเนียบภาษาจะมีลักษณะในภาพรวมคล้ายคลึงกัน แต่ก็ยังพบความแตกต่างด้วย กล่าวคือ ในภาษาสื่อแม้จะพบการเชื่อมโยงซึ่งมีการใช้คำเชื่อมในจำนวนมากกว่าแบบไม่มีคำเชื่อมเหมือนๆ กับที่พบทำเนียบภาษาอื่นก็จริงอยู่ แต่ก็มีสัดส่วนของแบบไม่มีคำเชื่อมมากกว่าทำเนียบภาษาอื่นอย่างเด่นชัด อย่างที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ภาษาสื่อมีความต่างกับ ๓ ทำเนียบภาษาที่ศึกษาตรงที่มีเป้าหมายในการสื่อสารเพื่อสร้างความใกล้ชิดกับผู้อ่านมากกว่าก็อาจเป็นเหตุผลหนึ่งได้

นอกจากนี้พบว่าในภาษาวิชาการก็มีบางลักษณะที่แตกต่างกับทำเนียบภาษาอื่นเช่นกัน ตรงที่จำนวนอนุประโยคที่ปรากฏในประโยครวม วิเศษณานุประโยค และคุณานุประโยค พบในปริมาณใกล้เคียงกัน ไม่มีแบบใดใช้มากจนโดดเด่นเหมือนอย่าง ที่พบว่าในทำเนียบภาษาอื่นนั้นวิเศษณานุประโยคถูกใช้มากที่สุดอยู่เป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าในการทำความเข้าใจทางวิชาการให้กระจ่างชัด ต้องอาศัยกระบวนการเชื่อมโยงที่หลากหลาย มิได้ยึดเอาลีลาใดเป็นลักษณะเฉพาะตัว

ส่วนภาษาการเมืองก็พบความแตกต่างตรงที่อนุประโยคเติมเต็มเกิดในปริมาณสูงกว่าที่เกิดในทำเนียบภาษาอื่น โดยผู้วิจัยสังเกตได้ว่าถ้อยแถลงของนักการเมืองมักมีการกล่าวอ้างคำพูดของบุคคลหรือสถาบันที่น่าเชื่อถืออยู่บ่อยครั้ง

อย่างไรก็ดีผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษารั้งนี้ยังเป็นการสำรวจในภาพรวมและมองในมุมกว้างๆ แต่จากการที่ข้อมูลของแต่ละทำเนียบภาษาพอจะชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะตัวอยู่บ้าง ผลของงานวิจัยนี้ก็จะทำให้ผู้สนใจได้ศึกษาต่อไปว่า หากมองลักษณะการเชื่อมโยงทางวากยสัมพันธ์ลักษณะใดลักษณะหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจงลงไป น่าจะพบลักษณะเฉพาะตัวที่น่าสนใจของแต่ละทำเนียบภาษาได้อย่างเด่นชัดมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ปราณี กุลละวณิชย์. (๒๕๔๙). หน่วยสร้างคุณานุประโยค. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างประโยคเต็มเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมวาจา* (น.๗-๖๓). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตรนัฏ ภาณุพงศ์. (๒๕๓๒). *โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (๒๕๕๓). *ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร: เอ แอส พี.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ. (๒๕๕๔). *ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย เล่มที่ ๑. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ภาษาอังกฤษ

- Crystal, David. (2003). *A dictionary of linguistics & phonetics*. New York: MA Blackwell.
- Diessel, Holger. (2004). *The Acquisition of complex sentences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Givon, Talmy. (1990). *Syntax: a functional typological introduction*. Philadelphia: J. Benjamins.
- Tomasello, Michael. (2003). *Constructing a language: a usage-based theory of language acquisition*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.